

Γενοκτονία των Ρομά: Το ξεχασμένο Ολοκαύτωμα

Παπαχρήστου Κώστας

11.02.2020, 07:25

Διάβασα με ενδιαφέρον το πολύ αξιόλογο πρόσφατο βιβλίο της **Αναστασίας Γκότοβου**, «*Το ξεχασμένο Ολοκαύτωμα*» (Εναλλακτικές Εκδόσεις, 2017). Πρόκειται για ιστορική μελέτη πάνω σε μία λιγότερο γνωστή πτυχή του ναζιστικού εγκλήματος του Ολοκαυτώματος: την **γενοκτονία των Ρομά**. Δευτερευόντως, αποτελεί παιδαγωγική πρόταση για αναμόρφωση της διδασκόμενης ύλης στο σχολείο, έτσι ώστε ο μαθητής να εκτεθεί από νωρίς σε ιστορικά ζητήματα που καταδεικνύουν την δηλητηριώδη επίδραση του **ρατσισμού** στην κοινωνία.

Όπως επισημαίνει η συγγραφέας, η **διαχείριση της ετερότητας** είναι βασικό μέλημα μίας διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Ακόμα περισσότερο, μάλιστα, όταν στερεότυπα και προκαταλήψεις για τον «άλλο» συνεχίζουν να εμφανίζονται στην ελληνική κοινωνία. Είναι υποχρέωση, λοιπόν, του σχολείου να αναχαιτίσει από νωρίς την όποια τάση δημιουργίας τέτοιων στερεότυπων που οδηγούν σε κοινωνικές διακρίσεις.

Ειδικότερα, το ζήτημα της γενοκτονίας των «Τσιγγάνων» από το χιτλερικό καθεστώς αποτελεί παραμελημένο αντικείμενο στην εκπαίδευση, και θα ήταν ωφέλιμη για τους μαθητές η αποκατάσταση της παράλειψης αυτής.

Στο βιβλίο παρακολουθούμε την ανάπτυξη «**τσιγγανολογικής επιστήμης**» στη ναζιστική Γερμανία, με αντικείμενο την διαπίστωση τσιγγάνικης ταυτότητας ανάμεσα στον γερμανικό πληθυσμό και τη σύνδεσή της με «**κληρονομικές**» κοινωνικές συμπεριφορές (κατά κύριο λόγο, παραβατικότητα) που χαρακτηρίζουν, υποτίθεται, τους Ρομά στο σύνολό τους. Σημαίνων καθεστωτικός «**τσιγγανολόγος**» αναδείχθηκε ο **Δρ. Robert Ritter** (1901–1951). Αποτέλεσμα των «**επιστημονικών**» εισηγήσεών του προς το καθεστώς υπήρξε η σύλληψη δεκάδων χιλιάδων Τσιγγάνων που ζούσαν στη Γερμανία, και η μεταφορά τους στα (κατ' ευφημισμόν ονομαζόμενα) «**στρατόπεδα εργασίας**», με γνωστότερο και πλέον διαβόητο το **Άουσβιτς**.

Ο ακριβής συνολικός αριθμός των Ρομά που έχασαν τη ζωή τους ως αποτέλεσμα της ρατσιστικής πολιτικής των Ναζί δεν είναι γνωστός. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, ο αριθμός αυτός κυμαίνεται **από 200,000 έως 500,000**.

Ο Ritter δεν ξεκίνησε την σταδιοδρομία του σαν ένας ακόμα επιστημονικός συνεργάτης του καθεστώτος που, απλά, δημιουργούσε καθ' υπαγόρευση βιολογικές θεωρίες βολικές για το σύστημα. Πίστευε βαθιά στην ορθότητα των ρατσιστικών ιδεών του και, κατ' ουσίαν, βρήκε στο ναζιστικό καθεστώς έναν πρόθυμο χρηματοδότη για τις έρευνές του πάνω στην υποτιθέμενη φυλετική συμπεριφορική κληρονομικότητα των Ρομά. Αργότερα, εν τούτοις, η έρευνά του ξέφυγε από το καθαρά ακαδημαϊκό επίπεδο και κατέστη **όργανο καθεστωτικής πολιτικής** που οδήγησε, τελικά, σε **αναγκαστικές στερώσεις, εκτοπίσεις και μαζικές δολοφονίες** σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως.

Όπως σημειώνει η συγγραφέας, η επιστημονική μέθοδος του Ritter είναι διάτρητη, καθώς τα στοιχεία στα οποία βασίζεται αποτελούνται κυρίως από πληροφορίες σε ό,τι αφορά τους προγόνους και όχι σε πραγματικές βιολογικές μετρήσεις και συγκρίσεις. Πρόκειται, δηλαδή, για **βιολογικό ντετερμινισμό χωρίς βιολογικά δεδομένα**.

Αυτό που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι η διάκριση που κάνει ο Ritter μεταξύ του «**γνήσιου**» (καθαρόαιμου) και του **μιγάδα** Τσιγγάνου. Αντίθετα με ό,τι θα νόμιζε κανείς, ο Ritter θεωρεί ότι ο γνήσιος Τσιγγάνος δεν είναι τόσο επικίνδυνος για το κοινωνικό σύνολο όσο ο μιγάς

Τσιγγάνος, επειδή ο δεύτερος συνδυάζει – υποτίθεται – τις πλέον αρνητικές ιδιότητες από τις δύο κληρονομικές καταβολές και τις αντίστοιχες καταγωγικές παραδόσεις των γεννητόρων του.

Αποδεχόμενο τις θεωρίες του Ritter, το ναζιστικό καθεστώς διαφοροποιεί την πολιτική του απέναντι στους Ρομά ανάλογα με το αν αυτοί είναι «καθαρόαιμοι» ή «μιγάδες». Και είναι η **δεύτερη κατηγορία** που, κατά μείζονα λόγο, θα υποστεί τις δολοφονικές πολιτικές εγκλεισμού και εξόντωσης (κυρίως στο Άουσβιτς) τις οποίες οι Ναζί εφάρμοσαν και στους Εβραίους. Έτσι, ένα μικρότερο Ολοκαύτωμα θα λάβει χώρα παράλληλα με ένα σημαντικά μεγαλύτερο και πιο γνωστό...

Ένα ενδιαφέρον θέμα προς συζήτηση, το οποίο θίγεται και στο βιβλίο, είναι το κατά πόσον το Ολοκαύτωμα των Ρομά είναι **συγκρίσιμο με το Ολοκαύτωμα των Εβραίων**, σε ό,τι αφορά τις αντίστοιχες ρατσιστικές ιδεολογικές αφετηρίες και τις μεθόδους με τις οποίες τα δύο αυτά μαζικά εγκλήματα συντελέστηκαν (χωρίς, φυσικά, να λαμβάνεται υπόψη ο **σαφώς μη-συγκρίσιμος** αριθμός των δολοφονιών στις δύο περιπτώσεις). Οι ίδιοι οι Ναζί ισχυρίστηκαν ότι οι διώξεις των Ρομά δεν σχετίζονταν με γενοκτονικές προθέσεις αλλά στόχευαν στην καταπολέμηση του εγκλήματος. Το γεγονός, εν τούτοις, ότι συνέδρασαν το έγκλημα με φυλετικές καταβολές αποδεικνύει ξεκάθαρα ότι οι διώξεις αυτές είχαν **ρατσιστικά** κίνητρα.

Από την άλλη, η εξόντωση των Εβραίων ήταν **καθολική** και έλαβε χώρα **χωρίς διακρίσεις** όσον αφορά την «φυλετική καθαρότητα» των θυμάτων. Αντίθετα, η δολοφονική πολιτική των Ναζί απέναντι στους Ρομά στράφηκε κατά κύριο λόγο **κατά των «μιγάδων»** και όχι κατά των «καθαρόαιμων» εκπροσώπων της φυλής. Η επισήμανση αυτή φαίνεται να δικαιώνει την άποψη σημαντικών μελετητών του Ολοκαυτώματος (όπως, π.χ., ο **Yehuda Bauer**) σχετικά με την **μοναδικότητα** του εβραϊκού Ολοκαυτώματος (χωρίς, ασφαλώς, να υποτιμάται κατ' ελάχιστον οποιαδήποτε άλλη γενοκτονική πολιτική του χιτλερικού καθεστώτος).

Θα αποφύγω να δώσω περισσότερες λεπτομέρειες για το περιεχόμενο του ενδιαφέροντος βιβλίου της Αναστασίας Γκότοβου, για να μην προδώσω τα μυστικά μιας συναρπαστικής αφήγησης – χάρισμα σπάνιο για μία επιστημονική μελέτη. Θα περιοριστώ να προτείνω στον αναγνώστη να αναζητήσει το βιβλίο, η απόλαυση της ανάγνωσης του οποίου είναι εξασφαλισμένη!